

ŞUŞA BEYANNAMESİNİN BİRİNCİ YILINDA AZERBAYCAN-TÜRKİYE İLİŞKİLERİ

Tutku DİLAVER

Analist

Analiz No : 2022 / 14

17.06.2022

Azerbaycan ve Türkiye arasında 15 Haziran 2021 tarihinde Karabağdaki Şuşa kentinde imzalanan Şuşa Beyannamesi ikili ilişkileri müttefiklik seviyesine taşıyan tarihi bir adım olarak yorumlanmıştı. İki ülkenin liderlerinin beyannameyi imzaladığı törenin üzerinden henüz bir yıl geçmemişti ki, her iki ülkenin parlamentoları da bu beyannameyi rutin uygulamanın dışına çıkarak meclislerinde onayladılar. Böylece Şuşa Beyannamesi ile ortaya konan irade beyanı her iki ülke için de daha sağlam ve sarsılmaz bir zemine oturmuş oldu.

Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev daha önce bu deklarasyonun tarihi Kars Antlaşmasının 100. yılına denk gelecek şekilde seçilmesinin sembolik önemine dikkat çekmişti. 1920 Moskova Antlaşmasını tamamlayıcı niteliğiyle Kars Antlaşması Türkiyenin Kafkaslarla sınırını belirlerken aynı zamanda Nahcivan Özerk Bölgesinin Azerbaycana bağlı özerk bir bölge olduğunu da kayıt altına alması açısından önemli bir anlaşmaydı. Anlaşmaya göre;

> Türkiye Hükûmeti ile Ermenistan ve Azerbaycan Sovyetler Hükûmetleri, işbu Antlaşmanın III sayılı ekinde belirtilen sınırlar içinde olmak üzere, Nahcivan bölgesinin Azerbaycanın koruyuculuğunda özerk bir ülke oluşturulması konusunda anlaşmışlardır[1]

Böylece Türkiyenin Azerbaycanla sınır teması kesilmemiştir. Ancak Azerbaycan ile Nahcivan arasındaki kara sınırı Zangezur bölgesinin Ermenistan sınırlarında kalması nedeniyle kesintiye uğramıştır.

2020 Karabağ savaşının ardından 9 Kasımda Moskovada Rusyanın arabuluculuğunda Azerbaycan ve Ermenistanın imzaladığı anlaşma ise Azerbaycan ile Nahcivan arasında yeniden bağlantı kurulabilmesi adına yeni bir imkân ortaya çıkarttı. Bu anlaşmaya göre Hankendine Ermenistandan ulaşımın sağlanabilmesi karşılığında, Azerbaycanın da

Nahcivana karayolu aracılığıyla ulaşabileceği bir yolun açılması kararlaştırılmıştı. Nitekim Şuşa beyannamesinde de Türkiye ve Azerbaycan bu konunun önemine dikkat çekerek, ortak düşünceleri olduğunu ortaya koydu. Beyannamede belirtilen

> Taraflar, Türkiye ve Azerbaycan'ı birleştiren Azerbaycan Cumhuriyeti Batı rayonları ile Azerbaycan Cumhuriyeti'nin Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti arasındaki koridorun (Zengezur Koridoru) açılmasının ve sözkonusu koridorun devamı olarak Nahçıvan-Kars demiryolunun inşaatının iki ülke arasındaki ulaştırma-iletişim ilişkilerinin yoğunlaştırılmasına önemli katkı sağlayacağını belirtirler.[2]

şeklindeki madde ile Türkiye ve Azerbaycan, bu yolun Kuşak Yol projesi bağlamında orta koridorun bir tamamlayıcısı olarak gördüklerini de ortaya koymuş oldu. Ancak Ermenistan ile Azerbaycan arasında bugüne kadar yapılan görüşmelerde söz konusu yolun açılması konusunda herhangi bir yol alınamadı. Azerbaycanın tüm önerilerine rağmen Ermenistanın Zangezur bölgesinden geçecek yola dair önerilere olumlu bir yanıt vermediği görüldü. Bu nedenle Azerbaycan İranla İran-Ermenistan sınırı üzerinden Nahçıvana bağlanacak alternatif bir başka yolun açılması için anlaşmaya vardı. Ancak 9 Kasım anlaşması gereği Ermenistan üzerinden Azerbaycanı Nahçıvana bağlayacak yolun açılması gerekliliği hala geçerliliğini koruyor.

Şuşa Beyannamesi imzalandıktan sonraki kısa sürede gerçekleşen uluslararası gelişmelere bakıldığında beyannamenin zamanlamasının da doğruluğu da dikkat çekiyor. Zira beyanname 2020 Savaşından sonra ortaya çıkan küresel ve bölgesel konjonktürde Azerbaycan ve Türkiyenin koordineli ilerlemesine olanak tanıyor. Beyannamede belirtilen

> Taraflar, dış politika alanındaki koordinasyonun ve düzenli ikili siyasi istişarelerin gerçekleştirilmesinin önemini belirtir ...[3]
>
> ☀ Taraflar, bölgesel ve uluslararası düzeyde istikrar ve refah üzerinden barış, dostluk ve samimi komşuluğa dayalı uluslararası ilişkilerin geliştirilmesi, ayrıca ihtilaflar ile bölgesel ve küresel güvenlik ve istikrar meselelerinin çözümlenmesi yönünde ortak çaba gösterirler.[4]
>
> Taraflar, güncel, karşılıklı ilgi uyandıran uluslararası konularda dayanışma ve karşılıklı destek sergileyerek yakın veya örtüşen tutumlardan yola çıkarak ikili işbirliğini derinleştireceklerdir...[5]

Şeklinde farklı maddeler bulunuyor. Ancak yapılan ortak vurgu Azerbaycan ve Türkiyenin küresel ve bölgesel konularda birbirleriyle dayanışma içerisinde hareket edecekleri yönünde. Nitekim 2020 Karabağ savaşı sonrasında hem Türkiyeden hem de Azerbaycandan yetkililer, Türkiye ile Ermenistan arasında başlayan normalleşme süreci ile Azerbaycan ve Ermenistan arasındaki barış sürecinde tarafların birbirine verdiği desteği sıklıkla dile getiriyorlar. Ayrıca bölgesel barış ve işbirliği ortamının sağlanabilmesi için 3+3 platformunun işlemesi konusunda her iki ülke de güçlü bir isteğe sahip bulunuyor.[6]

Beyannamenin birinci yılının dolmasına birkaç ay kala, Ukraynada patlak veren krizden hemen önce Türkiye ve Azerbaycan Şuşa beyannamesini meclis onayından geçirerek, birlikte hareket etme konusundaki iradelerini teyit altına aldılar. Nitekim Ukrayna krizi

sırasında da Azerbaycan ve Türkiye vatandaşlarının Ukraynadan çıkartılması konusunda koordineli hareket ettikleri de görüldü.

Karabağ savaşından sonra Ermenistanda ortaya çıkan intikamcı hareketler açısından da Şuşa beyannamesi çerçevesinde iki ülkenin dayanışmasının anlamı büyük. Zira Ermenistanda muhalif grupların da desteklediği VOMA gibi silahlı oluşumların Karabağı geri almak gibi istekleri bulunduğu anlaşılıyor. Buna karşın Şuşa beyannamesi ve Türkiye ile Azerbaycan arasındaki diğer askeri işbirliği anlaşmaları aracılığıyla yürütülen eğitimler ve teknoloji işbirlikleri hızla devam ediyor. Şuşa beyannamesinin imzalanmasının birinci yılı nedeniyle Şuşada düzenlenen konferansa katılan Türkiye Savunma Bakan yardımcısı da Türkiyenin güvenliği Azerbaycandan, Azerbaycanın güvenliği Türkiyeden geçmektedir ilkesi çerçevesinde hareket ettiklerini ve Azerbaycan ordusunun yeniden yapılandırılması konusunda işbirliğinin yoğun şekilde devam ettiğini bildirdi.[7] Bu çerçeveden bakıldığında Şuşa beyannamesi çerçevesinde iki ülke arasındaki savunma işbirliğinin üst düzeyde seyrettiği taşındığı rahatlıkla görülebiliyor.

Şuşa beyannamesi çerçevesi oldukça geniş bir beyanname olarak önümüzde duran bir beyanname. Yalnızca askeri savunma alanlarında değil, enerji, kültür ve dış politika alanlarında da Türkiye ile Azerbaycan arasında koordinasyon kabiliyetinin geliştirilmesi konusundaki kararlılığın altı çiziliyor. Karşılıklı medya ve dışişleri işbirlikleri, Türk Devletleri Teşkilatının koordinasyon çerçevesinde hareket etmesi gibi pek çok alanı kapsıyor.

Bu çerçevede adımlar atılmaya da devam edilecek gibi görünüyor.

**Fotoğraf: Şuşa Beyannamesi imza töreninde Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev - Kaynak: Anadolu Ajansı*

[1] Bilal Şimşir, Kars Antlaşması, https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/kars-antlasmasi/.

[2] İşte Şuşa Beyannamesi'nin Tam Metni, *AVİM*, 16 Haziran 2021, https://avim.org.tr/tr/Bulten/ISTE-SUSA-BEYANNAMESI-NIN-TAM-METNI.

[3] İşte Şuşa Beyannamesi'nin Tam Metni, *AVİM*.

[4] İşte Şuşa Beyannamesi'nin Tam Metni, *AVİM*.

[5] İşte Şuşa Beyannamesi'nin Tam Metni, *AVİM*.

[6] Şuşa'da, Azerbaycan-Türkiye Stratejik Müttefiklik İlişkileri konferansı düzenlendi, *KonHaber*, 15 Haziran 2022, https://www.konhaber.com/haber-susa_da_azerbaycan_turkiye_stratejik_muttefiklik_iliskileri_konferansi_duzenlendi-1789281.html

.

[7] Şuşa'da, Azerbaycan-Türkiye Stratejik Müttefiklik İlişkileri konferansı düzenlendi, *KonHaber*.

Yazar Hakkında :

Tutku Dilaver, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler bölümünden 2015 yılında mezun olmuştur. 2020 yılında Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalına bağlı Kafkasya Çalışmaları Programında tezli yüksek lisansını tamamlamıştır. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümünde doktora çalışmalarına devam etmektedir.

2017 Ağustos ayında Avrasya İncelemeleri Merkezinde (AVİM) başladığı 6 aylık uygulamalı eğitim programını tamamlamış, Misafir Araştırmacı olarak AVİM katılmıştır. 2019-2023 yılları arasında AVİM'de Analist olarak çalışmıştır.

Atıfta bulunmak için: DİLAVER, Tutku. 2026. "ŞUŞA BEYANNAMESİNİN BİRİNCİ YILINDA AZERBAYCAN-TÜRKİYE İLİŞKİLERİ." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Analiz No.2022 / 14. Haziran 17. Erişim Kasım 20, 2026. https://avimbulten.org/public/tr/Analiz/SUSA-BEYANNAMESININ-BIRINCI-YILINDA-AZERBAYCAN-TURKIYE-ILISKILERI

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır